

Aneta M. Sokół

„Słowo i Myśl. Przegląd Ewangelicki 2.0” 2019, nr 1 (132), ss. 74 [publikacja internetowa].

Ukazał się kolejny, trzeci po ubiegłorocznej reaktywacji numer „Słowa i Myśli”, szczególnie, bo poświęcony 100-leciu Polskiego Towarzystwa Ewangelickiego, w aspekcie jego wielkopolskich początków i tradycji. Tematyka jubileuszowa nie przysłania jednak zawartości periodyku – zgodnie ze złożoną przez redaktor naczelną obietnicą znajdziemy na jego kartach także różne oblicza „ewangelickiej” obecności, minionej i współczesnej, sięgającej innych kontynentów, historycznego spojrzenia na własną przeszłość oraz trwania konfesyjnego dziedzictwa na ziemiach polskich. Redaktor naczelna dr hab. Małgorzata Grzywacz w swoim słowie wstępnym podkreśla: „*chcemy zapytać także szerzej o obecność i zaangażowanie ewangelików w życie Kościoła, który tworzą*”. Ten temat, ważny współcześnie jak i w przeszłości, pobrzmiewa na tle Lutrowej koncepcji powszechnego kapłaństwa, przypomnianej czytelnikom po pięciu stuleciach od jej reformacyjnych początków, wskazującej na obowiązek uczestnictwa w życiu własnej wspólnoty, jak i przywilej służenia innym na mocy wierności Słowu.

Jubileuszowy numer rozpoczynają rozważania duchownego, do niedawna wikariusza parafii poznańskiej. Ks. Marcin Liberacki w nawiązaniu do słów apostoła Pawła (Rz, 11, 33-36) przypomina o dobrze znanych wszystkim wierzącym przymiotach Stwórcy – „*niezbadany..., niepojęty..., godzien uwielbienia.*” Apostoł w kilku przywołanych wersetach okazał swój podziw dla Mądrości Bożej, a jak my dzisiaj rozumiemy jego przesłanie? Czy ten zachwyt dzielają ludzie XXI wieku? Czy chęć zrozumienia świata nie przysłania współcześnie prostoty wiary? To zarazem wstęp do głębszych refleksji, do zatrzymania uwagi nad postawionych dawno pytaniach, aktualnych w każdym czasie.

Dzieje państwa izraelskiego, nieodmiennie związanego z tematyką biblijną, po raz kolejny obecne są na łamach „Słowa i Myśli”. Dr Michał Jadwiszczok, znawca i miłośnik historii Izraela, tym razem przybliży bolesną przeszłość Wzgórz Golan, strategicznego górzystego pasa ziemi położonego u zbiegu trzech państw – Izraela, Syrii i Libanu. Wzgórza Golan na przestrzeni stuleci kilkakrotnie zmieniały swoją przynależność: rządzone były przez Rzymian, Bizantyjczyków, Muzułmanów. Krwawe walki o ten biblijny skrawek niezbyt przyjaznej do zamieszkania ziemi rozegrały się także w XX wieku pomiędzy Izraelem a Syrią. Pokróćce poznajemy przebieg wojny o Wzgórza Golan z 1973 r. (wojna Jom Kippur), prowadzonej z użyciem całego arsenału zbrojeniowego obu walczących ze sobą stron. Śledząc ich przebieg warto pamiętać, że w starożytności była to część Kanaanu, ziem przyobiecanych przez Boga ludowi wybranemu.

Również warte przypomnienia są dzieje ewangelików na ziemiach polskich. W tym numerze są to dzieje parafii radomskiej, jako jednej z wielu powstałych w czasach Królestwa Polskiego na terenach ziem centralnych. Obecny proboszcz parafii ewangelicko-augsburskiej w Radomiu, ks. Wojciech Rudkowski, przedstawia parafialną przeszłość przypominając kolejnych duchownych przewodzących wspólnocie, starania o budowę świątyni, po losy wyznawców w czasach obu wojen światowych, wraz z tragicznymi dla istnienia parafii skutkami II wojny światowej. Jednocześnie napawa optymizmem dzień obecny radomskiej parafii, prowadzącej jak się okazuje wieloraką aktywność kulturalno-religijną po propagowanie ewangelickiej obecności na tle miasta.

Tematyka historyczna zostaje w numerze przełamana teologią. Dr Łukasz Barański spogląda z obecnej perspektywy na Lutrową koncepcję powszechnego kapłaństwa, która w czasach Reformacji w swoich zamierzeniach miała uaktywnić wiernych, czyniąc ich współodpowiedzialnymi za swój Kościół, świadomymi własnej wiary i trwania religijnej. W tym aspekcie przypomniane zostało czym jest „wolność chrześcijańska” w rozumieniu Reformatora, współcześnie być może zbyt naginana w stronę wolności całkowitej, z

pominięciem bezinteresownej służby na rzecz bliźniego, a w rzeczywistości w sposób nowatorski kształtująca relacje pomiędzy Bogiem a człowiekiem. Dr Łukasz Barański przypomniał najistotniejsze wyznaczniki kapłaństwa wiernych, które po pięciu stuleciach nie traci nic ze swej aktualności, propagując publiczne zaangażowanie każdego chrześcijanina, braterstwo, przywilej zwiastowania Ewangelii. Przypomniane zostało również, że idea powszechnego kapłaństwa niosła ze sobą niebezpieczeństwa nadinterpretacji, co uwidoczniło się w przeszłości w obrębie Kościołów ewangelickich. Kapłaństwo wiernych nie umniejsza przy tym znaczenia służby duszpasterskiej stanowiąc jej uzupełnienie.

Prof. Olgierd Kiec, autor wielu opracowań dotyczących wielkopolskiego protestantyzmu, nawiązuje do czasów odzyskania przez Polskę niepodległości, a tym samym powołania Polskiego Towarzystwa Ewangelickiego w Poznaniu. W swoim artykule historyk przedstawia, jak wyglądał Kościół ewangelicki w stolicy Wielkopolski po stu latach pruskiego panowania – był to Kościół Ewangelicko-Unijny skupiający kilkadziesiąt tysięcy wiernych w sześciu poznańskich parafiach, a także na terenach otaczających miasto. Podkreślone zostało uprzywilejowanie Kościoła ewangelickiego w państwie pruskim, w tym na ziemi wielkopolskiej. W ciągu stuletniego panowania powstały również w mieście pozaparafialne instytucje kościelne – diakonaty, szpital, domy wychowawcze oraz jednostki związane z misją wewnętrzną Kościoła. Na tym tle zaprezentowany został wizerunek niemieckiego Kościoła ewangelicko-unijnego funkcjonującego w odrodzonej po 1918 r. Rzeczypospolitej. Dowiemy się, jak władze polskie ustosunkowały się do pozostałego w granicach polskich Kościoła ewangelicko-unijnego, jak kształtowały się relacje polsko-niemieckie w aspekcie spraw kościelnych, jakie okoliczności towarzyszyły powstaniu polskiej poznańskiej parafii ewangelickiej, dla której wstępem było powołanie PTEw w Poznaniu.

Do jubileuszowej tematyki nawiązuje Aneta M. Sokół. Autorka przedstawia wielkopolskie tradycje piśmiennicze od czasów Reformacji po współczesność, w tym protestanckich autorów, utwory, inicjatywy wydawnicze oraz liczące się ośrodki. Wprawdzie w Wielkopolsce nie zaistniała w wymiarze spektakularnym protestancka działalność wydawnicza, ale w czasach reformacyjnych powstały ważne dla rozwoju konfesji tytuły, w tym w Grodzisku Wielkopolskim za sprawą Erazma Glicznera. Podkreślone zostało, że do wielkopolskich miast docierały także książki z innych ośrodków, zwłaszcza druki królewieckie, także z inicjatywy pruskich władz kościelnych w czasach Kościoła ewangelicko-unijnego. Mamy okazję prześledzić również XX-wieczne inicjatywy – od przedwojennych po szczególne ożywienie działalności publikacyjnej po 1989 r., której efektem stało się wydanie prac przypominających dzieje poznańskiej parafii.

Władysława Magiera jest autorką książek poświęconych cieszyńiankom – aktywnym, twórczym na wielu polach kobietom ze Śląska Cieszyńskiego. Tym razem przybliży działalność Ewangelickiego Stowarzyszenia Niewiast powołanego w 1912 r. w Cieszynie dla zaktywizowania kobiet „w duchu patriotycznym”, ale także w zakresie opieki nad biednymi, sierotami i innymi potrzebującymi. Autorka *Cieszyńskiego szlaku kobiet* (2010-2012) zaprezentowała portrety kolejnych przywódczyń stowarzyszenia: Marii Geysztowt-Bernatowiczówny (1844-1938) oraz Olgi Stonawskiej (1874-1919). Omawiane są koleje życiowe obu bohaterek, ich zaangażowanie w stowarzyszeniową działalność oraz poświęcenie.

Końcowe teksty kierują uwagę czytelników ku współczesności. Zaprezentowany został wywiad z prof. Jarosławem Kłaczkowem, autorem wielu opracowań za zakresu historii Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce. W rozmowie z redaktorem naczelną periodyku, profesor przedstawia swoje pasje badawcze, przybliży tematykę opublikowanych książek dzieląc się jednocześnie refleksjami na temat funkcjonowania luteranckiej diaspory.

Swoimi wrażeniami z pobytu w Afryce dzieli się również Daria Grzywacz, studentka teologii ewangelickiej na Uniwersytecie Ch. Albrechta w Kilonii. To zarazem kolejna już część relacji z jej pobytu w Kościele luteranckim w Tanzanii. Tym razem mamy okazję poznać realia funkcjonowania szpitala prowadzonego przez Kościół luterancki. Z relacji wyłania się wizerunek placówki „walczącej o przetrwanie”, pośród trudności i niedostatków niosącej potrzebującym pomoc.

W zakończeniu numeru znajdziemy nową rubrykę: „SiM-ek dla Małych i Dużych”, gdzie odtąd prezentowane będą historie, podania i legendy związane z ewangelicyzmem. Jako pierwsza przedstawiona została legenda o tym, jak pewien pastor uratował Międzychód przed zniszczeniem, a jednocześnie miał odwagę przeciwstawić się samemu królowi. Nowy cykl, który przypomni wiele zapomnianych wydarzeń, inicjuje Łukasz Bernady, redaktor, nauczyciel oraz autor książek dla dzieci.

W numerze poświęconym Jubileuszowi zaprezentowane zostały wielorakie konteksty, inspiracje, nawiązania do początków ewangelickiego stowarzyszenia założonego w środowisku poznańskich działaczy. Nie zabrakło przypomnienia dziejów wielkopolskiego ewangelicyzmu pokazanego w przededniu odzyskania przez Polskę niepodległości, w tym wydarzeń torujących drogę ku ukonstytuowaniu polskiej parafii

ewangelickiej w Poznaniu. Przypomniane zostały wydawnicze inicjatywy PTEw na tle wielkopolskich tradycji piśmienniczych zapoczątkowanych w XVI w., w sposób szczególnie odbudowanych w ostatnich dziesięcioleciach, wraz z powołaniem czasopisma „Słowo i Myśl”. Pośród mniej lub bardziej odległych rocznicowych nawiązań poznajemy cieszyńskie tradycje stowarzyszeniowe, losy parafialne, po współczesną aktywność na tle życia Kościoła.

Dodatkową zachętą do lektury internetowej wersji najnowszego numeru „Słowa i Myśli” jest także kolorowa szata graficzna periodyku, bogactwo ilustracji towarzyszące artykułom, w tym fotografii ukazujących obiekty, krajobrazy, postacie czy wydarzenia. Zwieńczeniem numeru są informacje o autorach zamieszczonych tekstów.